

K R O N I K A

Aleš ZÁŘICKÝ

Ostrava

Laudatio u příležitosti udělení titulu doctor honoris causa prof. PhDr. Rudolfo Šrámkovi, CSc.

Vaše Magnificence,

Spectabiles, Honorabiles,

vážené/vážení členky a členové vědecké rady, dámy a pánové.

Je pro mne velkou ctí, že Vědecká rada Ostravské univerzity schválila návrh Vědecké rady její Filozofické fakulty udělit titul doctor honoris causa za celoživotní významné vědecké dílo v oblasti české onomastiky a dialektologie profesorovi Rudolfovi Šrámkovi, s nímž členy fakulty váže pouto dlouholeté spolupráce i osobního přátelství.

Dovolte, abych Vás seznámil s některými daty z laureátova odborného curricula.

Osud nemohl vybrat pro rodiště onomastika Rudolfa Šráмка příhodnější místo, než je Bezručův kraj, oplývající místními jmény tak podmanivého kouzla.

Profesor Šrámek vyrůstal v Hošťálkovicích na Hlučínsku, v těsné blízkosti česko-německé jazykové hranice. Důvěrná znalost nářečních poměrů a bilingvního prostředí jeho domova ho předurčily k filologickému studiu. V roce 1958 absolvoval studia českého a ruského jazyka na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kandidátskou disertaci na téma *Místní jména na severovýchodní Moravě* obhájil v roce 1964 na Univerzitě Karlově v Praze. Po ukončení vysokoškolských studií působil plných třicet pět let v dialektologickém oddělení brněnské pobočky Ústavu pro jazyk český AV ČR a současně externě vyučoval na pedagogické fakultě brněnské univerzity i na tehdejší Pedagogické fakultě v Ostravě. Od roku 1993 je jeho činnost spjata s Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity, kde se v roce 1994 habilitoval a v roce 1996 byl jmenován profesorem v oboru český jazyk. V letech 1993–1996 stál profesor Šrámek v čele katedry bohemistiky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, v období 1996–1999 zde zastával post proděkana pro vědu a zahraniční styky. V současné době tady působí na pozici vysokoškolského profesora, je členem Vědecké rady Pedagogické fakulty jakožto i členem oborové rady doktorského studia český jazyk na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity.

Profesor Rudolf Šrámek náleží k nejvýznamnějším představitelům české lingvistiky, jak v domácím, tak i světovém kontextu. Jeho přínos spočívá především v konstitování a rozvoji moderní české onomastické školy, která svým zaměřením na funkční, komunikační a teoretické aspekty vlastních jmen významně obohatila danou disciplínu i její metodologická a teoretická východiska. Jeho bibliografie čítá více než 550 položek – mezinárodních i domácích monografií, studií, článků a dalších publikací, včetně textů popularizačních a učebních. Za všechny uvádím monografie *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I–II*, společně s Ladislavem Hosákem; *Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, společně s Ivanem Luttererem; *Retrográdní slovník místních jmen na Moravě ve Slezsku*, *Úvod do obecné onomastiky*; *Beiträge zur allgemeinen Namentheorie* včetně nejnovější práce *Jména obcí a sídel na Hlučínsku*.

Profesor Rudolf Šrámek je rovněž autorem řady studií o českých a německých nářečích a jazykových kontaktech. Významný je také jeho podíl na koncepci velkých projektů, zejména *Českého jazykového atlasu*, *Karpatského dialektologického atlasu*, *Slovanského jazykového atlasu* a *Slovníku pomístních jmen na Moravě a Slezsku*.

Vedle vědeckého konání profesora Šráмка je neméně významná i jeho činnost pedagogická. Pod jeho vedením se formovaly pedagogické a vědecké osobnosti, z nichž mnozí se stali jeho pokračovateli a působí ve výzkumných institucích i na českých univerzitách. V této souvislosti zmiňuji docenta Jaroslava Davida, vedoucího katedry českého jazyka Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě či profesorku Janu Pleskalovou, vedoucí Ústavu českého jazyka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Jakožto čelný představitel české onomastiky byl Rudolf Šrámek zvolen do prezidia Mezinárodního komitétu onomastických věd a Mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů. Tím se mu dostalo nejvyššího uznání za rozvoj mezinárodní spolupráce, realizované s onomastickými pracovišti na Slovensku, Polsku, Německu, Rakousku a Skandinávii. Na současném respektovaném postavení české onomastické školy v zahraničí má vedle jejího zakladatele, profesora Vladimíra Šmilauera, bezesporu právě profesor Šrámek největší podíl.

Rád naší univerzity pro udělování doktorátu honoris causa předpokládá, že navrhovanými jsou významní vědci, kteří požívají všeobecné vážnosti ve své zemi, v České republice a v mezinárodním měřítku, vědci, kteří udržují s Ostravskou univerzitou odborné kontakty a svým odborným působením přispěli k povznesení určitého oboru pěstovaného i na Ostravské univerzitě. Osobnost profesora Šráмка všechny tyto aspekty dokonale splňuje.

Profesní i privátní život profesora Šráмка je spojen s Ostravou a regionem severní Moravy a Slezska. Mládí prožil v dnes již městské části Ostravy, Hošťálkovicích, na konci 60. let 20. století začal spolupracovat s tehdejší Pedagogickou fakultou v Os-

travě, kde stál u zrodu onomastického semináře, následně zde vedl přednášky z tohoto oboru a realizoval dialektologický výzkum.

Díky dlouholeté činnosti profesora Šrámka onomastika na naší alma mater pevně zakotvila a je jedním z výzkumných směrů Filozofické fakulty Ostravské univerzity a profesor Šrámek stále participuje na jejím rozvoji.

Vazba profesora Šrámka k regionu se neomezuje pouze na odbornou spolupráci s Ostravskou univerzitou. V této souvislosti zde zmiňuji jeho úlohu jako zakládajícího člena Návoslovné komise města Ostravy v roce 1976, podíl na standardizaci uličního názvosloví Ostravy a vytvoření vzorové soustavy uličních jmen v Ostravě-Hošťálovicích včetně autorství publikací zaměřených na toponymii slezskomoravského regionu, z nichž jmenuji *Průvodce po místních jménech specifického regionu Moravskoslezského kraje*.

Závěrem mi dovoluji konstatovat, že místo konání dnešní slavnostní ceremonie je pro profesora Rudolfa Šrámka symbolické.

Životní osudy se někdy podivuhodně prolínají tak, že nakonec uzavírají určitý kruh. Životní cesta profesora Rudolfa Šrámka započala 15. ledna 1934 v Ostravě – Zábřehu, konkrétně v této budově, a přímo v prostoru konání našeho akademického obřadu, kde se dříve nacházelo novorozenecké oddělení zábřežské nemocnice.

Je pro mne mimořádnou ctí, že v místě, kde začala obdivuhodná životní pout' pana profesora Rudolfa Šrámka, mu bude udělen čestný doktorát Ostravské univerzity v Ostravě.

Ad multos annos !

Rudolf ŠRÁMEK

Brno